

Sygn. akt I C 1147/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Rafał Wagner

Protokolant: sekretarz sądowy Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa **M. F.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zapłatę kwoty 97 253,17 zł

I. umarza postępowanie w zakresie żądania kwoty 30 292,52 (trzydzieści tysięcy dwieście dziewięćdziesiąt dwa i 52/100) zł;

II. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. F. kwotę 949,28 (dziewięćset czterdzieści dziewięć i 28/100) zł
z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 30 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty;

III. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. F. kwotę 2 374,39 (dwa tysiące trzysta siedemdziesiąt cztery i 39/100) zł tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 65 855 (sześćdziesiąt pięć tysięcy osiemset pięćdziesiąt pięć) zł za okres od 30 sierpnia 2018 r. do 5 marca 2019 r.;

IV. w pozostałym zakresie oddala powództwo;

V. nakazuje zwrócić M. F. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie 734,95 (siedemset trzydzieści cztery i 95/100) zł tytułem połowy opłaty od cofniętego pozwu;

VI. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz M. F. kwotę 6 586 (sześć tysięcy pięćset osiemdziesiąt sześć) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1147/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11 października 2018 roku, powódka M. F. domagała się od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. zapłaty kwoty 97 253,17 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie płatnymi od dnia 30 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty, tytułem wynagrodzenia w związku z dokonaną zawodowo odsprzedażą oryginalnych egzemplarzy utworów (droit de suite) W. F.. Jednocześnie powódka domagała się zasądzenia od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka wskazała, że jest jedyną spadkobierczynią po zmarłym W. F., który był polskim artystą malarzem, grafikiem, plakacistą i rzeźbiarzem. Pozwany w okresie od 1 marca do 7 czerwca 2018 roku zorganizował aukcje w ramach których zawodowo odsprzedał 5 oryginalnych egzemplarzy utworów W. F.. W związku z powyższą

odsprzedażą, powódka wskazała, że należne jest jej droit de suite, którego łączna kwota wynosi 97 253,17 złotych. Powódka wyjaśniła, że wysokość należnego droit de suite została obliczona dla każdej odsprzedaży oryginalnego egzemplarza utworu W. F. w ramach aukcji zorganizowanych przez pozwanego na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych przy zastosowaniu średniego kursu euro ogłoszonego przez NBP w dniu poprzedzającym dokonanie każdej z czynności odsprzedaży (k. 3-7).

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. uznał powództwo do kwoty 65 855 zł zaś w pozostałym zakresie wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany wskazał, że zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o prawach autorskich twórca (spadkobierca) nabywa roszczenie o zapłatę droit de suite dopiero z chwilą wykonania umowy sprzedaży oryginalnych egzemplarzy utworów, a nie w momencie jej zawarcia. Pozwany wskazał również, na odmienny niż przyjęty w pozwie sposób wyliczenia droit de suite, z którego wynika, że należne powódce droit de suite wynosi 65 855 zł. Przy czym, nie obejmuje ono należności dotyczącej obrazu (...) albowiem sprzedaż tego obrazu na aukcji 7 czerwca 2018 roku nie doszła do skutku. Jednocześnie pozwany wyjaśnił, że do odsprzedaży obrazu (...) doszło 3 października 2018 roku, o czym powódka została poinformowana pismem z 14 grudnia 2018 roku (k. 31-36).

Powódka w piśmie procesowym z 31 stycznia 2019 roku ograniczyła powództwo co do kwoty 30 292,52 zł, którą to pozwany uścił bezpośrednio na rachunek bankowy pełnomocnika powódki w dniu 30 stycznia 2019 roku, wraz ze zrzeczeniem się roszczenia w tej części. Jednocześnie powódka wskazała, że podtrzymuje wniosek o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki roszczenia głównego w wysokości 66 960,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 30 sierpnia 2019 roku do dnia zapłaty, roszczenia głównego w wysokości 894,67 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 31 stycznia 2019 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 61).

Sąd Okręgowy ustalił, następujący stan faktyczny:

W. F. był artystą malarzem, grafikiem, plakacistą i rzeźbiarzem (bezsporne).

M. F. jest jedyną spadkobierczynią po zmarłym W. F. (**dowód:** postanowienie Sądu Rejonowego w Grójcu – k. 11).

(...) S.A. z siedzibą w W. zajmuje się zawodowo sprzedażą dzieł sztuki (okoliczność bezsporna, **dowód:** wydruk ze strony internetowej – k. 14-16).

W okresie od 1 marca do 7 czerwca 2018 roku (...) S.A. zorganizowała aukcje, w ramach których dokonała odsprzedaży 4 oryginalnych egzemplarzy utworów W. F. objętych powództwem (**dowód:** wydruki ze strony internetowej pozwanego – k. 18#22).

M. F. pismem z dnia 14 sierpnia 2018 roku wezwała (...) S.A. do zapłaty kwoty 97 253,17 zł, tytułem wynagrodzenia w związku z dokonaną zawodowo odsprzedażą oryginalnych egzemplarzy utworów W. F.. (...) S.A. w odpowiedzi na to wezwanie do zapłaty uznała roszczenie powódki co do droit de suite w zakresie następujących oryginalnych egzemplarzy utworów:

- (...) z 1965 r. – w kwocie 23 087,35 zł

- (...) z 1972 r. – w kwocie 24 411,75 zł

- (...) 1977 r. – w kwocie 17 567,12 zł

- „(...)” z 1966/2001 r. – w kwocie 788,78 zł,

tj. w łącznej kwocie 65 855 zł (**dowód:** odpowiedź na wezwanie do zapłaty – k. 23).

(...) S.A. poprzez swoją spółkę córkę, której jest wyłącznym właścicielem - (...) sp. z o.o. - 5 marca 2019 roku zapłaciła M. F. kwotę 65 855 zł złotych tytułem należnego droit de suite za dokonaną odsprzedaż ww. oryginalnych egzemplarzy utworów (**dowód:** potwierdzenia przelewów – k. 97-100, pismo procesowe pozwanej – k. 95-96, informacje dostępne na stronie (...)).

Na aukcji 7 czerwca 2018 r. licytowany był również obraz (...). Tego dnia wylicytowano za to dzieło kwotę 900 000 zł. Jednak cena za wylicytowany obraz nie została uiszczona, a w konsekwencji własność obiektu nie przeszła na kupującego. Zgodnie z Warunkami Sprzedaży Aukcyjnej i Warunkami Potwierdzenia Autentyczności określającymi prawa i obowiązki licytujących i kupujących z jednej strony oraz (...) i komitentów z drugiej (dalej: warunki sprzedaży) własność zakupionego obiektu nie przejdzie na kupującego dopóki D. U. nie otrzyma pełnej ceny nabycia za obiekt, w tym opłaty aukcyjnej. D. U. nie jest obowiązana do przekazania obiektu kupującemu do chwili przeniesienia własności obiektu na kupującego (pkt 5.4 – k. 42). Natomiast zgodnie z punktem III.3 Przewodnika dla klienta w razie opóźnienia nabywcy w zapłacie możemy odstąpić od umowy z nabywcą po bezskutecznym upływie terminu dodatkowego wyznaczonego na zapłatę (**dowód:** oświadczenie członka zarządu pozwanej z 12 grudnia 2018 r. – k. 39, warunki sprzedaży – k. 42, Przewodnik dla klienta – k. 41v).

Do sprzedaży obrazu (...) doszło dopiero 3 października 2018 r. o czym powódka została poinformowana przez pozwaną pismem z 14 grudnia 2018 r. (**dowód:** pismo - k. 51).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów. W ocenie Sądu brak jest podstaw do zanegowania ich mocy dowodowej. Sąd uznał, iż dowody z dokumentów stanowiące podstawę ustaleń faktycznych są wiarygodne i wzajemnie się uzupełniają, tworząc spójny stan faktyczny, będący jednocześnie wystarczającym na dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W ocenie Sądu, nie było podstaw do kwestionowania twierdzeń strony pozwanej, że cztery przelewy dokonane 5 marca 2019 r. na kwoty 24 411,75 zł, 17 567,12 zł, 788,78 zł i 23 087,35 zł wykonane z rachunku (...) sp. z o.o. stanowiły spełnienie świadczenia z tytułu droit de suite za obiekty: (...), (...), (...)” i (...). Co prawda na przelewach błędnie w tytule wskazano „(...) W. F. wylicytowany na aukcji w dniu 29 listopada 2018” (k. 97-100). Jednak biorąc pod uwagę wyjaśnienia pozwanej zawarte w piśmie procesowym z 12 marca 2019 r. (k. 95-96), wzajemne powiązania pomiędzy pozwaną a (...) sp. z o.o. oraz brak aktualnych zobowiązań pozwanej czy (...) sp. z o.o. w stosunku do M. F. z tytułu droit de suit za obiekt (...), rację co do spełnienia świadczenia do wysokości kwot wskazanych w przelewach należało dać pozwanej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania kwoty 30 292,52 zł, co do której powódka skutecznie cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia (pismo z 31 stycznia 2019 r. - k. 61). Z uwagi na to, że cofnięcie pozwu nastąpiło jeszcze przed rozprawą, Sąd zwrócił powódce połowę opłaty od cofniętego pozwu – 734,95 zł, na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. a ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (punkt I i V wyroku).

W pozostałym zakresie powództwo okazało się zasadne w części.

Materialnoprawną podstawę żądania pozwu stanowi art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. 1994 nr 24 poz. 83) zgodnie z którym twórcy i jego spadkobiercom, w przypadku dokonanych zawodowo odsprzedaży oryginalnych egzemplarzy utworu plastycznego lub fotograficznego, przysługuje prawo do wynagrodzenia stanowiącego sumę poniższych stawek:

- 1) 5% części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale do równowartości 50 000 euro, oraz
- 2) 3% części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 50 000,01 euro do równowartości 200 000 euro, oraz
- 3) 1% części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 200 000,01 euro do równowartości 350 000 euro, oraz

4) 0,5% części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale od równowartości 350 000,01 euro do równowartości 500 000 euro, oraz

5) 0,25% części ceny sprzedaży, jeżeli ta część jest zawarta w przedziale przekraczającym równowartość 500 000 euro – jednak nie wyższego niż równowartość 12 500 euro.

Wskazany artykuł ustanawia na rzecz twórcy i jego spadkobierców majątkowe prawo autorskie powszechnie określane jako droit de suite. Jego istota sprowadza się do przyznania autorowi dzieła plastycznego oraz autorom niektórych innych kategorii dzieł, a także ich spadkobiercom, prawa do określonego ułamka ceny osiągniętej przez dzieło sztuki przy każdej kolejnej odsprzedaży dokonanej w obrocie profesjonalnym.

Uprawnionymi z tytułu droit de suite są twórca oraz jego spadkobiercy. Polskie prawo autorskie nie uzależnia uzyskania przez spadkobierców uprawnienia do wynagrodzenia z tytułu odsprzedaży od określonego sposobu nabycia spadku.

Zauważyć również należy, że wprowadzony został jednocześnie próg cenowy, którego przekroczenie powoduje konieczność zapłaty wynagrodzenia. Jego wysokość ustalono na stosunkowo niskim poziomie 100 euro. Wynagrodzenie zostało uzależnione od ceny sprzedaży. Stanowi je suma obliczonych procentowo części ceny sprzedaży mieszczącej się w każdym z przewidzianych w art. 19 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych przedziałów kwotowych: do równowartości 50 000 euro, od równowartości 50 000,01 euro do równowartości 200 000 euro, od równowartości 200 000,01 euro do równowartości 350 000 euro, od równowartości 350 000,01 euro do równowartości 500 000 euro, od równowartości 500 000,01 euro wzwyż. Stawki procentowe wynoszą odpowiednio 5%, 3%, 1%, 0,5% i 0,25%. Wynagrodzenie łącznie nie może przekroczyć 12 500 euro lub równowartości tej kwoty. Podstawą obliczenia wynagrodzenia z tytułu droit de suite jest cena wskazana przez strony w umowie. Jeżeli cena faktycznie zapłacona różni się od ceny wskazanej w umowie, twórca oraz jego spadkobiercy mogą domagać się zapłaty wynagrodzenia od ceny faktycznie zapłaconej.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, w ocenie Sądu, powódka M. F. wykazała, że przysługuje jej wynagrodzenie tytułem droit de suite od pozwanego. W niniejszym sporze bezspornym było, że pozwany dokonał odsprzedaży oryginalnych egzemplarzy utworów W. F., po którym powódka nabyła spadek w całości.

W okresie od 1 marca 2018 roku do 7 czerwca 2018 roku pozwany (...) S.A. zorganizował aukcje, w ramach których dokonał odsprzedaży 4 oryginalnych egzemplarzy utworów W. F. objętych powództwem. Pozwany uznał roszczenie powoda co do zasady, lecz dokonał odmiennego wyliczenia należnego powódce droit de suite błędnie przyjmując, iż należne powódce wynagrodzenie wyniosło łącznie 65 855 zł. W tak ustalonej wysokości pozwany dokonał zapłaty tytułem dochodzonego przez powódkę droit de suite. Dokonane przez pozwanego wyliczenie nie jest jednak prawidłowe. Z materiału dowodowego niniejszej sprawy wynika, że cena poszczególnych egzemplarzy utworów była ceną brutto i obejmowała podatek VAT, opłatę aukcyjną oraz należność z tytułu droit de suite. Powyższymi kosztami został więc każdorazowo obciążony nabywca wylicytowanego na aukcji obrazu. Zatem pozwany nie może obciążać ww. opłatami powoda, albowiem zostały one już zapłacone. Ponadto skoro powódka nie jest płatnikiem podatku VAT, nie ma podstaw, aby należności z tytułu VAT odejmować od wartości ceny uzyskanej ze sprzedaży (por. wyrok SA w Warszawie z dnia 7 sierpnia 2018 r., I ACa 263/18). Wobec powyższego należało zasądzić od pozwanego na rzecz powódki kwotę w wysokości 949,28 zł o czym orzeczono w pkt II wyroku.

Sąd natomiast oddalił żądanie zapłaty kwoty 65 855 zł uznając, że w tym zakresie świadczenie zostało spełnione przez pozwaną, poprzez cztery przelewy z 5 marca 2019 r. dokonane w imieniu pozwanej przez (...) sp. z o.o.

Sąd uwzględnił żądanie odsetek od kwoty 65 855 zł za okres od 30 sierpnia 2018 r. do 5 marca 2019 r. w kwocie 2 374,39 zł (odsetki za opóźnienie - 7% w skarli roku, za 188 dni opóźnienia). Powódka wezwała pozwaną do zapłaty droit de suite pismem z 14 sierpnia 2018 r., które zostało doręczone pozwanej 16 sierpnia 2018 r. Pozwana w tym zakresie uznała powództwo pismem z 29 sierpnia 2018 r. Jednocześnie zaproponowała porozumienie, w ramach

którego powódka miałyby się zgodzić na zapłatę łącznie przysługującej jej kwoty raz na rok w styczniu kolejnego roku za miniony rok kalendarzowy (pismo pozwanej – k. 23). O ile oczywiście nie jest wykluczone zawarcie przez strony porozumienia co do sposobu i terminów płatności świadczeń przysługujących powódce od pozwanej, to do czasu jego uzgodnienia, pozwana winna dokonywać płatności niezwłocznie po wezwaniu. Skoro tego nie uczyniła, powódce przysługuje prawo żądania odsetek, na podstawie art. 476 k.c., zarówno od kwoty uznanego roszczenia (65 855 zł), jak i kwestionowanego (949,28 zł).

W zakresie dotyczącym obrazu (...), Sąd ustalił, że z tytułu przeprowadzonej licytacji 7 czerwca 2018 r. powódce nie przysługuje droit de suite. Jak wynika z twierdzeń strony pozwanej, których Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania, doszło do odstąpienia przez pozwaną od umowy wynikającej z przeprowadzonej 7 czerwca 2018 r. licytacji. Podstawą odstąpienia był brak zapłaty ceny przez kupującego. W ocenie Sądu, nie ma racji strona powodowa twierdząc, że droit de suite przysługuje zawsze, gdy dzieło zostanie wylicytowane na licytacji, niezależnie od tego, czy umowa ostatecznie dojdzie do skutku, tj. czy nastąpi jej skutek rzeczowy w postaci przejścia prawa własności. Jak wynika z warunków sprzedaży, przejście własności następuje z chwilą zapłaty przez kupującego całości ceny. W sytuacji, gdy sprzedający i kupujący nie wywiązują się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 535 k.c. oraz skorzystania przez pozwaną z prawa odstąpienia od umowy (co nastąpiło 14 czerwca 2018 r. - pisma k. 51 i 75), ww. prawo powódce w związku z licytacją z 7 czerwca 2018 r. nie przysługuje. Dlatego nieuzasadnione było żądanie zapłaty kwoty 894,67 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 31 stycznia 2019 r. do dnia zapłaty (żądanie sprecyzowane w piśmie z 31 stycznia 2019 r. – k. 61-61v). W związku z jednoznacznym stanowiskiem strony powodowej przedstawionym na rozprawie 13 marca 2019 r., że roszczenie w zakresie droit de suite za sprzedaż obrazu (...) wywodzone jest ze sprzedaży z 7 czerwca, a nie 3 października 2018 r., Sąd nie prowadził ustaleń dotyczących tego czy kwota 30 292,52 zł stanowiła pełną należność z tytułu droit de suite w związku ze sprzedażą z 3 października 2018 r. i czy została zapłacona terminowo.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. dokonując ich stosunkowego rozdzielania. Powódka w niniejszym postępowaniu częściowo ograniczyła żądanie w związku z zapłatą dokonaną przez pozwaną w trakcie procesu. Jednak zapłata kwoty 30 292,52 zł nie dotyczyła roszczenia dochodzonego pozwem (z tytułu droit de suite wynikającego z transakcji z 7 czerwca 2018 r., tylko z umowy z 3 października 2018 r., która nie była objęta żądaniem). Zatem Sąd uznał, że powódka wytaczając powództwo w październiku 2018 r. miała podstawy do dochodzenia roszczeń z tytułu sprzedaży czterech z pięciu dzieł. To, że nie zdecydowała się na cofnięcie pozwu w toku postępowania w związku z zapłatą kwoty 65 885 zł nie powinno, w zakresie rozliczenia kosztów, obciążać strony powodowej. Stanowisko powódki wynikało z uzasadnionej ostrożności dotyczącej działań spółki dokonującej przelewów w imieniu pozwanej. Przelewy 5 marca 2019 r. dokonane zostały przez osobę trzecią z błędnie podanym tytułem. Dodatkowo, ograniczenie żądania w tym zakresie na rozprawie 13 marca 2019 r. (wcześniejsze ograniczenie nie było możliwe z uwagi na złożenie pisemnych wyjaśnień omyłek w przelewach dopiero na rozprawie) nie wpłynęłoby na wysokość kosztów obciążających stronę powodową.

W konsekwencji Sąd ustalił, że powódka przegrała w niniejszym procesie w zakresie 31% (żądanie dotyczące obrazu (...)). Na koszty procesu składała się opłata od pozwu (4 863 zł pomniejszona o zwrócone 734,95 zł) oraz koszty zastępstwa procesowego pełnomocnika powódki – 5 417 zł (pozwana nie była w procesie reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika). Łącznie koszty procesu wyniosły 9 545,05 zł, z czego obciążające pozwaną 69% wynosi 6 586 zł (punkt VI wyroku).